

SLOVENSKI NAROD.

Izbaja vsak dan zvečer, izimski nedelje in praznike, ter velja po pošti prejeman za avstrijsko-ugarske dežele za vse leto 18 gld., za pol leta 8 gld., za četr leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četr leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četr leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znasa.
Za oznanila plačuje se od četiristopne peti-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.
Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je v Ljubljani v Žana Koimana hiši „Gledališka stolba“.
Upravnštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo na zadnje četrletje, stare gospode naročnike pa, katerim poteče koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za četr leta	3 gld. 30 kr.
„ jeden mesec	1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec,	
30 kr. za četr leta.	

S pošiljanjem po pošti velja:

Za četr leta	4 gld. — kr.
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravnštvo „Slov. Naroda“.

V Ljubljani 28. septembra.

Priznana resnica je, da številke najbolj jasno, neovrgljivo govoré. V politiki se sicer ta ali oni nazor ne more izraževati v številkah, za tega delj tudi v politiki ni in ne more biti prave stalnosti in matematične doslednosti; a imamo pa pol tično štatistiko, ki si čem dalje tem večjo pozornost in važnost pridobiva. Res da nazori in mnenja posamičnih poslancev in strank neso predmet političnej štatistiki, a vendar so njeni podatki velike vrednosti, argumenti celo, katerih ni lshko izpodbijati.

Tako je pred par dnevi neimenovan pisatelj v „Pester Lloyd-u“ priobčil članek z napisom „Fictionen und Illusionen“, v katerem s številkami, povzetimi zadnjemu ljudskemu popisovanju l. 1880., dokazuje, da združena levica zastopa jedva tretjino cislitvanskega prebivalstva in da jej je mej Nemci samimi nad dva in pol milijona nasprotnih.

Poslanci desnice in centruma zastopajo nam

reč: Klub Lichtensteinov 1,658.742 prebivalcev (v Spod. Avstrijski 251.500, v Gornji Avstrijski 578.843, na Solnograškem 109.121, na Štajerskem 509.258, na Tirolskem 107.333, na Predarlskem 102.678); klub Coroninijev zastopa 1,205.205; klub Hohenwartov 2,477.088; Česki klub 4,672.025; Poljski klub 5,252.109 prebivalcev; vkupe vsi avtonomisti 14 302 398 prebivalcev.

Vsa združena levica pa samo 5,976.178 prebivalstva. Razen omenjenih zastopajo „divjaki“ vladni prijazni 242.438, „divjaki“ opozicionalci 448.093 prebivalcev. Ako se vzame v poštev, da knez Schwarzenberg sam zastopa 100 000 Nemcov v Českej, da je treba v ozir jemati Dunajske demokrate itd., pride se po računu omenjenega piscu do zaključka, da zastopa združena levica v istini samo 5,547.157 prebivalcev.

A tudi ta v številkah izražena parlamentarna manjina je le umetna, možna le na podlagi glasovite Šmerlingove volilne geometrije, po katerej zastopa vsak poljski poslanec 145.892, vsak česki državni poslanec 106.101, vsak klerikalec 82.937, vsak poslanec pravne stranke 75 066, vsak ustavak pa 62.907 prebivalcev. Neugodnost razmerja za avtonomiste je očividna, kajti na 62.907 prebivalcev voli se že jeden ustavoveren poslanec, mej tem ko je mej Poljaki na več nego dvakrat toliko duš tudi samo jeden poslanec in so v obče vsi drugi narodi na slabšem, nego nemški.

Da bi se odpravil, ali vsaj pravično popravi! Šmerlingov volilni red, potem bi se še le pokazalo, kake slabe korenine ima združena levica v prebivalstvu in kako malo opravičenosti do hegemonije.

Za sedaj pa tudi navedeni podatki dovolj razločno govore, da nema združena levica nikake pravice poudarjati, da je večina prebivalstva za njo, temveč samo skromna tretjina in še ta samo na podlagi Šmerlingovega volilnega reda.

Poročilo deželnega odbora

o tem, da bi zavarovalne družbe zoper ogenj pri pomagale k stroškom za požarne namene.

„Akoravno se prostovoljne požarne brambe tudi na Kranjskem še neso v isti meri ukoreninile, kakor v premnogih družih deželah, so vendar le v primeroma malih letih prav veselo razcvetele in se povzdignile in, kakor kažejo skušnje zadnjega časa, opravičeno je upanje, da se bode prepričanje o izredni koristi prostovoljnih požarnih bramb vedno bolj v daljne kroge širilo in da bode pričeti razvoj požarnega brambovstva v vzhodnej meri po deželi napredoval.

Ob jednem se sme reči, da so do zdaj obstoječe požarne brambe pri izvrševanju svoje težke in človekoljubne naloge kazale požrtvovalno delavnost in zvesto spolovanje svojih dolžnosti, ki zasluži po polno priznanje in silno znameniti se morajo imenovati uspehi, ki so jih dosegle požarne brambe pri požarih s svojim delovanjem bodisi pri stvarih samih, katere je zadel požar, kakor tudi s tem, da so omejile uničujoči ogenj.“

Ako pa požarne brambe na ta način posameznim unesrečenim rešijo vse njihovo premoženje, so s svojim delovanjem ob jednem prinesle dobiček in korist tudi tistim napravam, katere so nasproti po požaru prizadetim po pogodbji zavezane izplačati jim dočinko odškodnino po velikosti nesreče, ki se je zgodila; in skušnja kaže, da, odkar je v mnogih deželah obilno število požarnih bramb, so se res tudi odškodnine, ki jih imajo zavarovalne družbe zoper ogenj plačevati, relativno znižale. Uredjena in žrtvovana delavnost požarnih bramb prinaša torej posredno tem napravam dobiček, ki se gotovo ne more majhen imenovati.

Pri takih okoliščinah je torej misel, da naj bi zavarovalne družbe zoper ogenj v primerni visokosti

LISTEK.

Začetek šol.

(Spisal D. Antonijev.)

Njega dni bila sta dijaških počitnic patrona sv. Jakob pa sv. Mihail. O sv. Jakobu smo prihajali v domačo vas, o sv. Mihaili pa smo se vračali v šole. Sedaj pa od 15. julija do 15. septembra teče sezona, sezona mrtva za profesorje, sezona živa za dijake. Novej tej sladkej dobi menjniki sicer neso še določeni narodno, po svetnikih, morebiti za tega del ne, ker je naprava ta še premalo stara, ali pa ne za to, ker — iz nove ère — svetnikov vredna ni. Bodí temu tako ali tako, dvojno je pa gotovo: pred leti so bili osorej še učitelji in uèenci „procul catalogis cathedrisque beatū“; Aleksander, Agamemnon in Hanibal neso še kovali naèrtov srditih; Odisej bil je še doma, Ovida ni bilo še v Pontu, Horac si je še mislil: „nonum prematur in annum“; Krištof Kolumb se je komaj zapisal bil v mornarje, Luter Martin je še ponižno samostane pometal; Močnikova in Pokornijeva zemlja bila je še pusta in prazna;

danes ta dan pa se z učiteljskih prestolov že glasijo „kategorični imperativi“, pod klopmi že vzdružujejo brez prestanka dvonožna in dvoročna „perpetua mobilia“; Macedonci in Perzijanci, Grki in Trojanci, Rimljani in Kartaginci ležijo si že v laseh; Odiseja se že pojde, „Tristia“ in „Epistolae ex Ponto“ so v delu, Horac je že dal na svetlo svoje sladkomedene in praktične ode; Kolumb se bliža Ameriki, za katero pa še ne ve; Luter je že z jedno nogo „zunaj“; Pokornijeve živali so že dobole meso in kri, tako tudi Močnikove številke; z jedno besedo: kar je bilo pred leti o sv. Mihaili še mrtvo in mrzlo, to je danes živo in zrelo po uèilnicah. Le učitelji slovenštine so tudi dandanes mrzli in mrtvi! A le-ti bili so itak zmirom mrtvi in obetajo to biti tudi v bodoče!

Tudi mobilizacija uèeče se mladeži napoveduje se s tem, da se bodi v mesto gledat za „dobro“ stanovanje. Uradi, kjer se take stvari poizvedujejo, so čestokrat tako primitivni, zlasti rekrutom se ne redkokedaj streha in postelja odločuje pod milim nebom, na branjevskem stolu. Da ima protekcijski tudi tu svojo besedo, da „lepa beseda“ tudi tu najde lepo mesto, tega bi ne bilo treba še posebej

omenjati, ako bi ne bilo tako važno: ker vsako leto se pripeti, da se morajo gospodinje, ki nemajo protekcijski niti „lepe besede“, še zadnje trenutke „putiti za zadnje študente“. Ti počasni študentje dobitjo torej ostanke, odkaže se jim tudi navadno ležišče na tleh, aka neso iz posebno „dobre hiše“, kar se tudi tukaj modro v poštev jemlje.

Ko se približajo dnevi, naredijo se nekega do poludine pred šolskim poslopjem gruče, branjevska miza se obloži in mož s klobasicami, katerega prej in potlej ni blizu, se prikaže ter otvori svojo kuhinjo. Na prodaj so Hrovati, Močniki, Piskoti, Gindeliji, Pokorni in drugi taki starci, obligatni, neumerjajoči bogovi. Nemirni prodajalci otevapajo krog sebe s starimi „spehi“, z glasnim imenovanjem šolskih bogov vabijo se kupci. Prodajalci priskočijo skri le tedaj, kadar na sejmišči ugledajo „očeta“ s kmetov s svojim sinčkom. Tedaj ga vse obstopi, tako, da se mož komaj odgovarja. „Oče, to pa to bode treba vašemu sinčku, koliko je pa že star, od kod pa ste, kaj?“ Iz tega vrtinca moža navadno reši misel, da je pač najboljše, ako vso stvar prepusti sinovemu „štruftarju“, „on se na to ne zastopi“. Tako se skoraj gotovo godi tudi kmečkej

pripomogle k stroškom požarnih bramb, naravna in že naprej opravičena; ta misel je rodila tudi resolucijo, ki jo je sklenila državna zbornica dne 24. junija 1. 1881. reševanje mnogo ta predmet zadevajočih prošenj. Po tej resoluciji se je vladu naročilo, „da naj vprašanje zaradi doneska zavarovalnih družeb k prostovoljnemu požarnemu stražam do dobrega pretresuje.“ Vzada je vsled tega to zadevo dalje pretresovala in zid tega preudarjanja naznanih je deželnemu predsedstvu deželnemu odboru z dopisom dne 12. avgusta 1. 1882. št. 1633, s povabilom, da naj o tem po okolščinah v slavnem deželnem zboru prične daljno ustavno obravnavo.

Navedenemu dopisu so bila pridejana od ministarske komisije v zavarovanskih zadevah izdelana „načela, po katerih se je ravnati glede doneska zavarovalnih družeb proti ognju k stroškom požarne brambe“ in pa dotično poročilo o nagibih (uzrokih).

Pri natančnejjem pretegovovanju podanega gradiva prišel je deželni odbor v nadaljevanji že začetkoma naznanjenega stališča zmirom bolj do prepričanja, da stvar sama ob sebi zahteva postavodajno postopanje glede določitve doneska zavarovalnih družeb za namene požarnih bramb, in zoper to se tudi ne da ugovarjati, pri tem se mu je zlasti sledeče pretehtovanje zdele merodajno.

Kakor v mnogih drugih deželah, tako so se tudi na Kranjskem po določbah reda o požarnej policiji in o gasilnih stražah dne 15. septembra leta 1881., dež. zak. št. 14., stroški za gasilne naprave večinoma naložili občinam, akoravno je najprej in posebno le posameznemu prizadetemu na tem ležeče, da se nahajajo zadostne gasilne naprave, međi tem ko so občine kot take še le v drugi vrsti udeležene; vključno temu pa se je in sicer po pravici po polnoma za dobro spoznalo, da se vsled tega občine silijo na svoje stroške, to je, največkrat na stroške vseh davkopalcev skrbeti za gasilne naprave. Zavarovalnim družbam gotovo ni manj na tem ležeče kakor občinam, da se gasilne priprave nahajajo v primerem stanu in dobiček, kateri nastaja iz tega, da se požari hitro pegasé, je za gospodarstvo zavarovalnic v premnogih slučajih prej ko ne večji, kot oni dobček, ki sledi iz tega za gospodarstva občin. Če je tedaj, kakor se je že poudarjalo, korist, ki jo imajo občine, zamogla zadostovati, da se jim je naložilo skoraj celo breme osnove in vzdrževanja gasilnih naprav, se ne more korist zavarovalnih družeb, katera je vsaj tolikšna kot občinska, smatrati za polnem zadosten uzrok, da se jim naloži plačevanje nekolika dela stroškov gasilnih naprav. Pri tistih ognjevarovalnih družbah pa, ki se bodo osnovale po izdaji dotične postave, bodo pogoj, da se jim podeli privoljenje (koncesija), ta, da se zavžejo plačevati omenjeni donesek.

Kar se tiče splošnosti tega vprašanja, povzame deželni odbor na podlagi navedenih razložeb še jedenkrat svoje mnenje ter pravi, da je doplačevanje

zavarovalnih družeb k stroškom za gasilne namene samo na sebi popolnoma opravičeno in utemeljeno in da je to zadevo, ker ima javno korist, urediti po postavodajni poti.

Ako se ta stvar pogleda iz principijalnega stališča, se vidi vsaj po prepričanju deželnega odbora lahka in jasna, ne pa tako, ako je treba to naloži v resnici izpeljati; marveč nastane tukaj veliko dvoma in pomisleka, tako da je deželni odbor odločno imel za dobro, da za zdaj ne predloži slavnemu deželnemu zboru izdelanega postavinega načrta, ampak da mu le na znanje da vso nabранo tvarino, vsled katere bode slavnemu deželnemu zboru mogoče najpoprej se izraziti, je li sploh voljan, to zadevo urediti in izvršiti po postavodajstvu, ali pa le v splošnem oziru postaviti načela, po kajih se je ravnati ter v zvezi s temi dati določne ukaze.

Z ozirom na navedene dvomljeje in pomislite usoja si deželni odbor posamezno prav na kratko še sledeče navesti:

Vprašanje zarad pristojnosti (kompetence) imenuje vlada naravnost kot dognano stvar, in vendar je treba to okolščino zlasti nasproti onim družbam, ki imajo svoj sedež zvenj dežele, dobro preudarjati. Dokaz v navedenem dopisu, ki se bližu tako glasi, da večjidel v vseki posamezni deželi izpostavljeni zastopnik ali agent družbe pomenja toliko kakor pravilno naselitev družbe, bo sam vsakako komaj zadostoval za rešitev vprašanja zarad kompetence.

Predložitev nasvetovane postavine predloge prepušča vlada najprej izključljivo deželnim zborom oziroma deželnim odborom, međi tem ko bi ta okolščina, da je v pričujočem slučaju želeti — če je tudi tako, da ima deželni zbor pravico kompetence, — da se ta zadeva kolikor mogoče soglasno postavnim potom uredi in da je vladu še celo posebno na tem ležeče, da se postavljena „načela“ vzprejmo v postavo, ta okolščina bi torej prej napotila na vladno predlogo, jednak glasečo se za vse dežele.

Kar zadene ta „načela“, bi za prvo načelo pri sedanjih razmerah na Kranjskem ne bilo bistvenega zadržka ter bi se po tem načelu vse naprave, katere zavarujejo po deželi zoper škodo po ognji, imeli primorati k jednakomernim doneskom za gasilne namene po celi deželi; drugače pa bi bilo, ako bi se, kakor po mnogih drugih krajih, ustanovile tudi na Kranjskem družbe z ozirom na ozemlje s popolnoma omejenim in izključljivim delokrogom (kmetske zavarovalne družbe itd.), kajti tukaj bi nastalo vprašanje, bi li ne bilo pristojno delati izjeme.

Veliko težavnije pa je, dati če tudi le popolnoma splošno ona določila, po katerih se ima urediti govorjenje in razdelitev uplačanih doneskov. Po „načelih“ naj se v ta namen postavi mešani zbor, obstoječ iz deželnih odborov, iz zastopnikov zavarovalnih družeb in požarnih bramb, toraj nekaki pomnoženi deželni odbor. To pa bi bilo po vsem izjemno obravnavanje ravno posla deželnega odbora

ter taka zasmota, ki bi težko prinašala bistveni dobiček. Tudi se ne more razumeti, kako pridejo zavarovalne družbe kot dajatvi podvržene kar do tega, da se vzamejo v gospodarstvo zaklada, ki se ne porablja zanje. Vrh tega pa bi kontrola, pod katero stoji deželni odbor pri upravi tolikih zakladov, dala zadostno poroštvo tudi za redno gospodarjenje z onim denarjem, ki bi se tukaj pobiral. Dalje: kako naj se volijo dotični zastopniki? Ali naj se tu upelje pravilna volitev za udeležene družbe?

Deloma velja to, kar se je ravnokar poudarjalo, tudi za požarne brambe; le ta velik razloček je še tukaj, da so požarne brambe najbolj udeležene pri porabi zaklada. Povoljni način volitve bi se tukaj ravno tako težko dal omisliti.

Vendar pa se vsakako mora pripoznati, da dotični v „načelih“ stavljeni nasvet ključu temu zasuži, da se na drobno pretresuje. Kajti međi tem, ko bi se odmerjenje, pobiranje in uprava zaklada najboljše in brez ovir vršila po deželnem odboru, je bolj nevarno naložiti mu izključljivo tudi razdelitev doneskov, ker težko bode imeli v vseh slučajih potrebno razsodnost o posebnih razmerah občin in požarnih bramb in tudi ne potrebne tehuične vednosti o gasilnih napravah. To okolščino bo torej treba prav premisliti. Občinam, ki bi labko opravljale službo pomočnih organov, bo v mnogih slučajih manjkala potrebna objektivnost, ker tukaj gre za olajšanje dolžnosti, ki bi sicer njim pripadale; cesarske gospodske pa bodo morebiti težko voljne prevzeti to novo, če že ne težko naložo in potem jim ravno tako manjka kakor deželnemu odboru potrebnih tehničnih vednosti. V onih slučajih, ko gre za podporo unesrečenih požarnih brambovcev, naj se ob jednem ta okolščina pred očmi ima, da se morajo doneski skoraj brez izjeme najhitreje plačati, ako se hoče doseči zaželeni namen; vsako obširno poizvedovanje je tedaj tukaj izključeno. Najboljše bi morebiti bilo, posluževati se dobro urejene, skozi celo deželo se razprostirajoče požarno-brambene zadruge, oziroma njenega odbora kot sestovalca; — to bi bila upeljava, ki bi se morala na Kranjskem še le omisliti, katere je pa razen tega tudi še v drugem oziru želeti.

Po „načelih“ se ima iz doneskov ustanoviti zaklad, iz katerega se za vzdrževanje obstoječih kakor tudi za osnovo novih požarnih bramb dajo doplačila; potem se zamore z desetimi odstotki letnih dohodkov ustanoviti založni zaklad, kateri ima namen pripomoci v izrednih slučajih, zlasti v podporo po nesreči umrlih požarnih brambovcev in njihovih zapuščenih družin itd. Zoper tako delitev zaklada bi se dalo marsikaj ugovarjati in primerneje bi morda bilo, ustanoviti le jeden zaklad, kakor na pr. na Bavarskem, kateri ima naslov „zaklad v pospeševanje požarnega branstva“ in služi pač po pravici v prvi vrsti v podporo unesrečenim požarnim brambovcem. Če se pa že namerava usta-

„materi“, ki naposled odpelje svojega sinčka mimo semeniškega poslopja, da mu v pričo te obljudljene dežele priporoči, naj se pridno uči, naj uboga, da bo jedenkrat „gospod“. Ako se kupčija dobro pone in je sploh kaj cvenka, švigne se tudi k braňevki ali k možu, tako, da opoldne pri kosišu gospodinja dobi siv las, češ, „kaj bo, če bodo zmirom tako izbirični“.

V tem času se v ravnateljevej pisarni vrši popisovanje. To so ure, katerih se šolski ravnatelj za deset let vkupe in naprej boji. Vse ima skoraj že svoj stroj, stroja za upisovanje dijakov pa še ni! Pred pisarno je gnječa. Le posamič smejo v sobo, tako da jih je zunaj vedno jednoliko. Vsem gori pod nogami, vse стоje na šivankah Kleopatre, vsakdo čaka že „celo večnost“, delajo se vsakovrstne obljube, da bi se poprej prišlo „na vrsto“. To je „omen“, mladi dijak! Kako boš še moral čakati, tudi v poznejših letih, da tudi ti „prideš na vrsto“!

Ko so vsi kandidatje srečno upisani in so tudi prestane prve stiske, to so vzprejemni in ponavljalni izpit, tedaj se prično stiske za starše. Tisto troje, kar je po znanem izreku generala grofa Montecuccolija treba za vojsko, potrebno je dandanes tudi

za šolo. Kaj vse ne rabi na primer prvošolec, knjig da jih komaj odnaša! Torej prvič denar, drugič denar, tretjič denar!

Tisti večer pred šolo sedelo nas je šest okrog mize. Dva sva imela iti drugi dan v prvo šolo. V prvo latinsko šolo! Nove knjige sva imela in na prošnjo napisal nama je starejši sostanovnik na prvo stran imena, in — kaj da sva. Nesva se mogla ločiti od njih, majhna sangvinika! Bile so nemške in midva jih nesva razumela. Veselo sva drugi dan skakljala v šolo, — čez tri ure vračala sva se na stanovanje potrta; hudo nama je bilo in najrajši bi jo bila potegnila na kolodvor, pa domov, kjer so naiji mati učili in svarili v ljubem, domačem jeziku. V šoli pa so govorili po tuje, razumeti jih ni bilo, a obrazi učiteljevi so bili taki, da se ljubezen do nas malih ni kazala.

Od tistih mal ni še preveč dolgo; iz tistih let nam nauka ni dosta ostalo ne v srcu ne v glavi, ali dobro je, da nam pameti neso zmešali in sreca ne spridili!

Tudi to je dandanes drugače. . . . Zatorej: „valete faveteque!“

Prva ljubezen.

(Povest J. C. Turgenjeva, posl. Ivan P.)

IX.

(Dalje.)

Pročitajte mi kako pesnico, rekla je Zinajida in oprla se na komolec. — Jaz vas rada poslušam, ko čitate pesnice. Vi čitate, kakor bi peli, pa to nič ne de, to kaže, da ste še mladi. Čitajte: Na Gruzijskih visočinah. Samo usedite se poprej.

Usedel sem se in začel sem čitati „Na Gruzijskih visočinah.“

— „Da se ljubiti ne moremo“, ponovila je Zinajida. — Ravno zato je pesništvo tako lepo, ker govorji o tem, kar ni, in kar ni samo boljše od tega kar je, temveč tudi resnici podobnejše. Da se ljubiti ne moremo — in radi bi se, pa se ne moremo! — Na jedenkrat je zopet umolknila, stresla se in ustala. Pojdiva! Pri materi sedi Majdanov; prinesel mi je svojo pesen, a jaz sem ga pustila. On je tudi žalosten . . . kaj se hoče! jedenkrat boste vi zvedeli . . . pa nikar se ne jezite na mene.

Zinajida mi je hitro stisnila roko in tekla je naprej. Šla sva v krilo. Majdanov začel je baš či-

noviti založni zaklad, bi se imel na vsak način z več kakor deset odstotki zalagati, da bi mu bilo mogoče nekoliko zadostiti svoji najimenitnej — človekoljubni nalogi."

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 28. septembra

V **gorenje-avstrijskem** deželnem zboru pride v prihodnji seji v obravnavo reforma volilnega reda v deželnih zborih. Deželni odbor je nasvetoval tele principijalne premembe: 1. Naj se uvede neposredne volitve v kmetskih skupinah; 2. tajno glasovanje; 3. število poslancev glavnega mesta in kmetske skupine okolice Ljubljane naj se za jednega pomnoži; 4. volilna pravica se razširi na petakarje; 5. voli naj se v vsakem okraju; 6. nekateri imenovani kraji se uvrste v skupino industrijskih okrajev; 7. za veleposestvo naj se volilna pravica dobi še le z 200 gld. let nega zemljiškega davka; 8. po deželi naj se volilna pravica utesni samo na možke; 9. deželni namestnik naj izgubi pravico, da sme do volilnega dne uradno popravljati volilno listo veleposestva.

Pri dopolnilnej volitvi državnih poslancev v **moravskem** veleposestvu, ki se je vršila včeraj v Brnu, zmagała sta konservativna kandidata z jednim glasom večine. Dobila sta namreč grofa Badenfeld in Lützov po 79 glasov, ustavoverna kandidata pa 78 glasov. Liberalci so do zadnjega upali na zmago; po izidu pa so po svoji navadi začeli kričati o nepostavnostih ter so baje uložili tudi protest. — Pri volitvah v deželnih zborih pa so v alodijalnem veleposestvu zmagali fakcijozi s svojim kandidatom Skenejem, dočim je fideikomisna skupina volila, kakor po navadi, konservativno ter poslala v deželni zbor svoja zastopnika grofa Spiegel-a in Vetter-ja.

V **Bosni** je nastala živahna polemika najvišjih duhovenskih dostojanstvenikov, Sarajevskega metropolita pravoslavne cerkve na jednej, in katoliškega nadškofa Sarajevskega ter škofa Mostarskega na drugej strani. Metropolitu daje na Dunaju nastalo katoliško društvo v podporo katolikov po Bosni in Hercegovini povod, da se odločno protivi katoliške propagandi v okupiranih pokrajinih; v okrožnici do popov pravi mej drugim: „Izkuvstvo in povestnica nas poučuje, da se Rim poslužuje vseh potov in sredstev, da bi nas pridobil; in morebiti je v tem zmislu oživljena tudi zančanja nova propaganda za Bosno.“ Metropolit opominja na dalje svoje duhovenstvo k opreznosti ter mu naroča poučevati ljudstvo, da se ogiblje misijonarjev druge vere. Pismo končuje z besedami: „Bodite opreznii in previdni na pravoslavni strani, kajti časi so zelo težavni, ker se ne pridiguje kristjanstvo, nego pa pežto.“ — To okrožnico pa sta katoliška škofa vrnila z javnim pismom do metropolita, v katerem zanikujeta katoliško propagando ter se pozivljeta tudi na to, da je sam nadvojvoda Albrecht pokrovitelj rečenega katoliškega društva, ki ima v prvi vrsti namen pospeševati zgradbo katoliških cerkv in učnih zavodov. Obe polemiki imati poleg tega tudi točke verskega zadržaja.

tati svojega ravnokar natisnenega „Ubijalec“. Kričal je in zategoval svoje četirostopne jambe, ritmi vrstili so se in zveneli, kakor žvenkljanje zvoncev, a jaz sem neprestano gledal Zinajido in prizadeval sem se raztolmačiti pomen njenih poslednjih besedij.

„Ily možet bitj sopernik tajnij

Tebja nezdano pokoril“

zakričal je na jedenkrat Majdanov — moje in Zinajidine oči so se srečale. Videl sem, da je ona zarudela, in mraz me je pretresel od strahu. Že prej sem bil ljubosumen zaradi nje, to trenutje mi je šinila misel v glavo, da je ona zaljubljena. „Oh moj Bog! ona je zaljubljena!“

X.

Prave moje muke so se še le zdaj začele. Lomil sem si glavo, premišljeval in preudarjal — in neprestano, če tudi kolikor se da skrivno opazoval za Zinajido. Ona se je zelo spremenila — kakor se je videlo. Sprehajala se je sama in dostikrat tako dolgo. Često se že gostom pokazala ni: po cele ure sedela je v sobi. To prej ni bila njena navada. Jaz sem postal — ali saj zdele se mi je — kako bistroviden. „Ali ni ta, ali celo ta?“ popraševal sem samega sebe, preštevaje njene oboževalce družega za drugim. Grof Malevski (če tudi sem se sramoval

Vnanje države.

Včeraj se je otvorila srbska skupščina. Namesto prestolnega govora čital se je samo ukaz od-sotuega kralja. — Radikalna večina zahteva z vso odločnostjo ustanovitev radikalnega kabineta, za kateri se javlja naslednja lista ministrov: Pašić, prvošestvo in notranje stvari; Teodorović, za vnanje; Nikolajević, pouk; tabačni trgovec Tavšanović, finance; Geršić, pravosodje; Milešević, narodno gospodarstvo in Sava Gruić, vojna. Jeden del radikalcev želi zvezo z naprednjaško stranko ter zagovarja kabinet Kaljevićev, proti Ristiću pa so si vsi radikalci složni; tudi srbski poslanik v Carigradu, Jefrem Gruić, ni jemati v poštev, ker nema nobene zaslombe v skupščini, kakor tudi ne Ristić in N. Krestić. Rešitev teh vprašanj zavisi v prvej vrsti od kralja.

Španjski kralj dospe jutri po poludne v Pariz. Pričakoval ga bode na severnem kolodvoru prezident Grévy in vsi ministri; stanoval bode v španjskem poslaništvu. Za njega navzočnosti je predjeno več slovesnostij; v sredo popoludne pa se vrne v Madrid. — Republikanski listi so zelo razjarjeni zaradi njegove ostentativne prijaznosti na nemških tleh; posebno pa še zaradi izrednega odlikovanja kraljevega, da je postal imatelj Strassburgskega ulanskega polka. Iz tega poslednjega izvajajo Parizki listi, da se je na nemškem dvoru sklenila nemško-španjskega zveza proti Francoski. „Temps“ to zadevo mirno sodi ter zaključuje, da je Bismarck, iz katerega izvira to imenovanje, namerjal španjskemu kralju s tem nepraviti bladen vzprejem v Parizu; list nagovarja Parizane, da naj prikrižajo to Bismarckovo namisel. Tudi Madridsko liberalno časnikarstvo vidi v tem činu le spremno posezanje nemškega kancelarja ter pravi, da bode soglasna izjava Španije proti nemškej zvezi francoski narod obodrla, da ne bode prideval posebnega pomena temu dogodku.

Dopisi.

S slovenskega Štajerskega 25. sept.

[Izv. dop.] Nemcem ne more in ne sme se očitati, da bi bili preskromni, preponični.

Varal bi se, kdor bi mistil, da Nemec, živeč mej Slovencih in od Slovencev, vsaj prikriva svojo nadutost in oholost, da ne kaže javno svoje mržnje do vsega, kar je slovensko.

Evo dokazov!

Slučajno sem prišel v glasovitem mestu Ptuj v krčmo, kjer ima neka „deutsche Tisch“ ali „Abendgesellschaft“ svoj sedež.

V svetišče ni stopila moja noga, moje oči neso videle one deske, na katero so zapisana imena družbenikov, slovenska imena Ptujskih germanov, mudil sem se vsakokrat v stranskej sobi, a videl sem možakarje dohajati, slišal jih govoriti.

Vsek je govoril, vsak govoril je tako dolgo, dokler so ga drugi hoteli poslušati.

In o čem so govorili? O nemški kulturi in o Slovencih, katere je jeden jedini nazival „wende“, vsi drugi imenovali so jih „windische“. O

priznati to o Zinajidi) zdel se mi je na skrivnem najnevarnejši.

Moja bistrovidnost ni segala nič dalje kakor moj nos, in moja prikritost ni nikogar goljufala; saj doktor Lušin me je do dobrega pregledal. Sicer se je pa tudi on poslednji čas zelo spremenil: shujšal je, smejal se je še vedno pogostoma, pa nekako votleje, zlobneje in krajše — neka nesvojevoljna razdraženost živcev spodrinila je v njem prejšnjo lahko ironijo in suhi cinizem.

— Kaj se pa vi vedno potikate tod okrog, mladeneč, — rekel mi je jedenkrat, ko sva bila sama v kneginjinem salonu. (Knežna se še ni bila vrnila s sprehoda, kneginja je pa v pred sobi s cvrččim glasom oštrelvala hišino.) — Vi bi morali učiti se, delati, — dokler ste še mladi — a kaj delate?

— Vi ne morete vedeti, ali jaz delam ali ne, — odgovoril sem mu ne brez prevzetnosti, pa tudi ne brez zadrege.

— Kakšno je to delo, ko vedno mislite na kaj družega? No, pa kaj bom govoril . . . v vaših letih je že tako. Samo slabo ste izbrali. Ali ne vidite, kaka je ta hiša?

— Jaz vas ne razumem, odgovoril sem mu.

(Dalje prih.)

kultični govorili so tako, kakor govor o njej „Tagespost“ in vsi tisti, ki iz nje zajemajo vso svojo učenost, plitvo, budalasto, a širokoustno, kakor bi bila vsa kultura le pri njih doma, njih last.

Kadar so govorili o Slovencih, o svojih somičanih, sodeželanih in sodržavljanih, posluževali so se besed, kakor windische Flachköpfe, windische Tosten, Eseln, Trotteln, Hunde, Schweine, Creaturen, Gesindel, Bagage itd.

Ni mi bilo mogoče zapomniti si vseh teh lepih izrazov, katerih se je posluževala nemška kultura, kadar je prišla do ubogih Slovencev, kadar jih je začela „lizati“, kar se je vsakokrat godilo, ko so možakarji puhlo in mršavo svojo kulturo s pivom zalivali, ko so kulturno surovost kar na cente ne-navzočnim Slovencem usiljevali.

Ker še toliko surovosti in podlosti nesem slišal v javnih lokalih, jel sem povpraševati po imenih in stanu nemških „abend-“ ali „tischgesellschafts“. In glej, kako čudno je ta družba sestavljena!

Ko se pomenjujem s svojim sosedom, odpró se počasi duri, možiček zapitega obraza maneč si roke ustopi ter se bliža gugajoč natakarici, jo pobozu, potem gre v svetišče.

Ta je prvi, pravi moj sosed, ker ima obilo časa za-se, vsaki dan 24 ur; nekdaj bil je komij, sedaj pisari pri svojem očetu, kadar ne sedi v gostilni ali kavarni.

Brat veseljak se še ni usedel, ko ustopi dolg, suh mož. Sosed mi zašepeče na uho, da je trgovec, kateremu so Slovenci že precej denarja nanosili, sin poštene slovenske rodovine, ki se pa sramuje svojega slovenskega pokolenja in ga zatajuje, dasi obraz in jezik tega ne dopuščata, ker hoče z „nobel“ gospodo občevati in so „nobel“ gospodje le Nemci (?).

Naj mu bo — in tudi njegovej ženi, sem si mislil, ko se vrata na stežaj odpró in ustopi rudeči, licen ponosen gospod — binocles.

Sosed mi je pravil, da je jako čuden mož, češ, da ne prodaja špecerij, ampak da je jako muzikaličen in misli, da to nadomestuje vse učenje. — Ptujška normalka je bila za njega srednja in visoka šola — da se njegova nadutost v vse vtika, da nosi on „zvonec“ v Ptuj.

To morajo strašne reve biti, če nosijo ljudje toli publoglavi „zvonec“, če so ljudje te baže glavni in jedini politikarji mej nemškimi Ptujčani — mislil sem sam v sebi, ko se že zopet duri odpirajo in se kar cela tropla gospodov v svetišče usiplje.

Jeden, srednje velikosti, črno bledih lic s črnimi naočniki zdel se mi je jako melanholičen. Ker se je nekako leseno, da ne rečem mrzlo vedel nasproti celej družbi, vprašal sem sosedu, kdo da je.

Ko mi ta imenuje nadzornika slovenskih šol, sem utihnil.

Da zahaja nadzornik slovenskih šol v društvo, kjer se nahaja toli plitvosti in surovosti, da se druži z ljudmi, ki toli sovražijo Slovence in slovensčino, ki se poslužujejo izrazov hunde, schweine, trotteln, flachköpfe itd., kadar govoré o Slovencih, tega se nesem nadejal.

Ko tih sedim zraven sosedu, povzame besedo mej „gesellschafts“ velik dobrorejen mož.

Kvasil je mnogo, se ve, da tudi o Slovencih, o Čitalnici, o slovenskem petji in jeziku. Ko je začel primerjati slovenski golč tako nekako s pasjim lajanjem „hundebellen“, ko je oblastno rekel, da ni prišel z gornjega Štajerskega v Ptuj, da bi se „windisch“ učil, — dasi se je zlagal, ko je za službo mej Slovenci prošeč spričevalo prinesel, da zna slovensko, kakor se mi je pozneje pripovedovalo — vprašam sosedu, kdo da je.

Ta mi spet imenuje znano ime dra. medic. univ., kateremu ni treba iskati zaslužka pri privatnih osebah, ker dobiva gotovo plačo, kjer si more spekulativna butica in commissione — smelo bi se reči in perpetua commissione — zaslužiti marsik goldinarček, posebno, če spodrine vse „land-boderje“ — svoje kolege — pri sodnihajh in tam, kjer se samo koze cepé.

Ta pa je kakor nalašč ustvarjen za to društvo, dejal sem sam v sebi. Neotesanost, surovost naj se druži z neotesanostjo, surovostjo!

Da se pa taki ljudje mej Slovenci nastavlajo, da smejo toli drzno napadati in sramotiti pri vsakej priložnosti Slovence in njih jezik, napadati mirne Slovence, kateri jih s svojimi žulji redijo, — je znamenje časa.

Ali moramo tudi za take ljudi slavnej vladu Taaffejevej hvaležni biti? Mislim, da tega naši poslanci od nas ne bodo terjali!

S časoma poizvedel sem imena vseh kulture potrebnih „kulturträgerjev“ imenovanega društva, pokazal se mi je dr. Hinterič mršavega obraza, tisti dr. Hinterič, katerega pozna vsak Ptujski fantal, na katerega s prstom kažejo nekateri komiji in pisarji, s katerim je imela celo Ptajska okrajna kot kazenska sodnija opraviti, kar mu je vsaj toliko koristilo, da se imenuje od onih dob „der griechische Doktor“, katerega pa Graška advokatska kamora neče poznati, menda misleč, „dass er weder eigene noch standesehre besitzt, gegen die er sich vergehen könnte“. Mogoče da ima zbornica prav!

Mnogo kričal in Slovence grdil je v družbi tudi notarski pisar, ki rad sliši, kadar se mu reče „notariatskoncipijent“, kar pa ni in ne more biti, ker še nižje gimnazije ni mogel zgotoviti.

Baš zaradi tega pa nosi tudi „zvonec“, se napihuje v „fortschrittsvereinu“, kuje resolucije, deluje v vseh volilnih in agitacijskih odborih. Da bi se slovenščine učil, mu ne preostaja časa, pa je tudi ne more trpeti. Kadar ne politizira, dela pogodbe, katere bi pravi Nemec imenoval „schund“. Ker so za Slovence, so nemške in tako dobro skovane, da najneumnejši advokat izvije najmanje pet pravd iz vsake.

Pa tudi kapital je zastopan v tej družbi. Dva majhna gospoda, sicer dobro rejena oba, jeden trgovec drugi — Kartačevič — je privatier, obadva izdajeta in jemljeta menjice; od posojil plačuje se jima le 12 do 48, od 48 do 120 odstotkov in nekaj za dobroto.

Vsi pa stoje „auf deutschem Boden“, ker žive mej Slovenci, vsak črti in zaničuje Slovence, ker le od Slovence živi, oni so inteligenci, ker so suroveji od vsacega hlapca, ker se neso ničesar učili, ker se družijo z njimi c. kr. uradniki, katere, kakor eksemplar kaže, milostna in pravična vladu Taaffejeva hudo zatira.

Domače stvari.

— (Napadovalec gosp. prof. Klemenčiča), njegov brat Anton Klemenčič, bil je danes pri c. kr. deželnej sodniji zavoljo hudodelstva teške telesne poškodbe obsojen na štiri leta teške ječe. — Gospod profesor Klemenčič, ki se je te dni vrnil iz Toplic na Dolenjskem, kjer je bival dlje časa, je že skoro popolnem ozdravel in bode prihodnji mesec pričel zopet s poučevanjem na možkem in ženskem izobraževališči.

— (Kontrolni shod) za v Ljubljanskem mestu stanujoče stalno odpuščene vojake, kakor tudi za vse reserviste c. kr. stalne armade in mornarstva, h kateremu se odsehdob pozivnice več izdajale ne bodo, vrši se v 11. dan oktobra ob 9. uri v Šentpeterskej vojašnici. Za tiste, ki bi bili zadržani priti k preglednemu shodu, ali bi ga zamudili, bode poznejši kontrolni shod 2. dan novembra t. l.

— (Ulanici), katerih jeden eskadron je bival še od vojaških vaj tu, ostavili so danes zjutraj ob 7. uri Ljubljano in se vrnili v Celovec.

— (Poštni urad v Babnem Polju) preneha prihodnjo nedeljo 30. t. m. ter se s 1. dnem oktobra prestavi v Lož.

— (Spremembe v Lav. škofiji.) Župnikom v Podrsedi je imenovan gosp. Mat. Novak, v gornjej Ponkvi g. Jož. Kunej, v Slivnici g. Trnak; za provizorje gredo gg. Fr. Jan v Prevorje, Fr. Slavič v Soboto, za klaplane pa gg. Janez Pajtler k sv. Lorencu v puščavi, Janez Žnidarič v Svičino, Jan Stanko II. v Veliko Nedeljo, M. Vtičar v Voznico, A. Aškerc II. Šmarije, v Lov. Kramberger I. v Reichenburg, M. Skerbec v Loče.

Telegram „Slovenskemu Narodu“:

Beligrad 27. septembra. Skupščina izvolila je v burnej seji radikalca Nikolajeviča s 84 glasovi začasnim predsednikom. Nikolajevič odločil je šest radikalcev in tri liberalce v verifikacijski odsek.

■ Denašnjem številki „Slovenskega Naroda“ je priložen cenik slavnostne firme za cerkveno kiparstvo **J. B. Purger v Grödnu na Tirolskem**, na katerega opozorujemo naše čest. bralice.

Meteorologično poročilo.

Den	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Močrna v mm.
27. sept.	7. zjutraj	739-08 mm.	+ 8-6°C	brezv.	megl.	0 00 mm.
	2. pop.	736-80 mm.	+ 19-6°C	sl. svz.	jas.	
	9. zvečer	735-24 mm.	+ 13-8°C	sl. jz.	jas.	dežja.

Srednja temperatura + 14-0°, za 02° nad normalom.

Dunajska borza.

dne 28. septembra t. l.

(Izvirno teleografsko poročilo.)

Papirna renta	78	gld. 15
Srebrena renta	78	60
Zlata renta	99	95
5% marčna renta	92	80
Akcije narodne banke	839	—
Kreditne akcije	290	—
London	119	90
Srebro	—	—
Napol.	9	51
C. kr. cekini	5	70
Nemške marke	58	70
4% državne srečke iz 1. 1854	250	gld. 120
Državne srečke iz 1. 1864.	100	gld. 167
4% avstr. zlata renta, davka prosta	100	35
Ogrska zlata renta 6%	119	45
" papirna renta 5%	87	10
" papirna renta 5%	85	90
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104	—
Dunava reg. srečke 5%	100	gld. 114
Zemlj. obč. avstr. 41/2% zlati zast. listi	118	—
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	103	—
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	105	—
Kreditne srečke	100	gld. 168
Rudolfove srečke	10	19
Akcije anglo-avstr. banke	120	107
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	228	—

Tuji:
dne 27. septembra.
Pri Slov.: Schilling iz
Gorič. — Brusic iz Celovca.
Stoffula iz Peste. — Tancic iz
Smartia.
Pri Mehl: Goldmann
z Dunajem. — Feithscheit iz
Gradea. — Denini z Du-
naja. —
Pri bavarškem dvoru:
Dela Ferle iz Brisejla.

NARODNA TISKARNA
v Ljubljani
priporoča po nizki ceni
vožne liste
slovensko-nemške in
nemške.

Umrli so v Ljubljani:

24. septembra: Eva Bogataj, delavčeva hči, 55 let, Karlovská cesta št. 3, za šenom.

25. septembra: Leopoldina Koprive, gostija, 77 let, Prečne ulice št. 2, za otrpenjem.

26. septembra: Fran Erman, kaznenec, 35 let, Ulica na grad št. 12, za jetiko.

V deželnej bolnici:

21. septembra: Gregor Markič, gostač, 66 let, za oslabljenjem. — Jakob Zatler, dñinar, 50 let, za krvavenjem pluč. — Anton Roje, dñinar, 55 let, za vnetico možganske kožice. — Fran Balogh, finančni stražnik, 23 let, za kronično tuberkulozo.

22. septembra: Luka Klavder, mizar, 33 let, v poddržnici bolnice na Poljanski cesti št. 42, za jetiko.

23. septembra: Giacomo Adate, dñinar, 69 let, za ostrupljeno krvijo.

24. septembra: Matija Pfeifer, kajžar, 54 let, za plučnico.

25. septembra: Gregor Bajžel, dñinar, 45 let, za plučnim oedemom.

Tužnega sreca in polni bolesti javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je Bogu vsemogučnemu dopadlo, našega ljubega brata, oziroma svaka, gospoda

ANTON-a JANEŽIČ-a,

meščana, občinskega svetovaleca, hišnega posestnika in trgovca v Kamniku,

nenadoma v 27. dan septembra t. l. ob 1/2 7. uri zjutraj, v 51. letu njegove starosti k sebi v boljše življenje poklicati.

Truplo blagega, prerano umrlega bode v soboto v 29. dan septembra t. l. ob 9. uri dopoludne v hiši št. 22 v mestu blagoslovljeno in potem na pokopališče k večnemu počitku preneseno in ondi pokopano.

Sv. maše za ranjega bodo brane po vseh cerkvah.

Nam nepozabljivega ranjega priporočamo vsem soodnikom, prijateljem in znancem v blag spomin.

V Kamniku, v 27. dan septembra 1883.

Marija Janežič, Karolina Janežič, Josipina Glaser roj. Janežič, Antonija Peter roj. Janežič, Ana Herman roj. Janežič, sestre.

Fran Glaser, hišni posestnik v Poli, Rudolf Peter, rudarski oskrbnik v Köflachu, Avgust Herman, hišni posestnik v Kamniku, svaki. (628)

Slika pesnika S. Gregorčiča,

kasnerška je bila v zadnjem številki „Skrata“, dobiva se na fin in močen papir tiskana v „Narodnej tiskarni“. — Cena 20 kr., po pošti 25 kr.

Rogaška Slatina.

Spodnje Štajersko.

Južno žel. postaja : Poljčane.

Glasovite **kisline z glavberjevo soljo**, gorko podalpinsko obnobje, **slatina, železne kopeli, zdravilnico z mrzlo vodo**. Glasno označenje: **boljši prebaviljni organov**. Krasni izleti, topički salon, godba, koncerti, tombola itd. itd. **Prospekti gratis**. Stanovanje in voda naj se naroča pri vodstvu. (110—12)

v steklenem salonu kazinskega vrta.

Od četrtek 27. septembra

je videti le malo časa vsaki dan od 10. ure dopoludne do 9. ure zvečer :

Svetovnoznan

LILIPUTANSKO DVOJICO

najlepša, najmanjša in najmlajša človeka.

Marquis Henri Wolge, 31 let star, je 28 palcov velik in 9½ kile težak.

Marquise Louise,

23 let star, je 29 palcov velika in 10 kil težka.

Odličnim spoštovanjem

J. A. Sedelmayer, impressario.

626—2)

Devet medalij.

BUDIMSKA RÁKÓCZY

grenčioa,

katero so analizovali in označili deželna akademija v Budimpešti, profesor dr. Stötzl v Monakovem, profesor dr. Hardy v Parizu in profesor dr. Tichborne v Londonu, priporočajo profesor dr. Gebhardt v Budimpešti, profesor dr. Zeissel na Dunaji in druge medicinske kapacitete zaradi njegove bogate vsebine lithiona; posebno uspešno se uporablja pri trdrovratnih boleznih prebavilnih organov in zapretji vode ter se pred vsemi znanimi grenčicami posebno izredno priporoča.

Dobiva se po vseh lekarnah in apotekah in zdravilnicah mineralnih vod, vedno na novo natočena. **Prosi se, da se zahteva izrečeno Budimska Rákóczy.** (300—20)

Lastniki bratje Loser v Budapešti.

Lastnina in tisk „Národné Tiskárne“.